

Van het bestuur

Beste KNNV'ers,

Aan alles komt een eind. Toen ik enige tijd geleden ten behoeve van de publicatie op onze website alle elektronisch bewaarde exemplaren van *Onder de Loep* bij elkaar zocht bleek de eerste waaraan ik als eindredacteur meewerkte die van maart 1997 te zijn. Vele, vele nummers verder kwam vorig jaar, tijdens een voor mij drukke periode met daarnaast "ook nog even *Onder de Loep* doen", de gedachte op om aan te kondigen het stokje maar eens over te dragen. Dat doe ik bij deze, dit juninummer zal de laatste zijn waaraan ik als eindredacteur meewerk. Dat betekent dat ik dit dan vrijwel precies 12½ jaar heb gedaan.

Uiteraard altijd met plezier: wat is leuker dan aankondigen, verhaaltjes en waarnemingen te bewerken en te rangschikken van mensen die dezelfde hobby hebben als jezelf en het "groene" hart op dezelfde plek dragen? De doelstelling was

altijd er een goed leesbaar en voor een ieder informatief blad van te maken en gezien de reacties door de jaren heen is dat, denk ik, redelijk geslaagd. Mede natuurlijk door de goede samenwerking met André Bolt die voor bewerking van handgeschreven stukjes zorgde, het blad liet vermenigvuldigen en last but not least voor de verzending zorgde.

Er is gelukkig een uitstekende opvolger gevonden in de persoon van Harry de Jong. Gezien Harry's capaciteiten en ervaring ben ik ervan overtuigd dat de kwaliteit van *Onder de Loep* gewaarborgd zal blijven in de toekomst. Uiteraard zal ik zoveel als mogelijk bijdragen blijven leveren in vorm van stukjes, foto's en wetenswaardigheden van mijn specialisme op natuurgebied: paddenstoelen.

Het was leuk en leerzaam dit gedurende vele jaren te mogen doen. Bedankt voor het lezen!

Joop de Wit.

Judasoor (Auricularia auricula-judea)

Kort verslag jaarvergadering 1 april 2009

Het complete verslag van deze vergadering kunt u vinden op onze website en zal natuurlijk opgenomen worden in *Onder de Loep* van maart 2010. Hieronder een aantal belangrijke punten uit de vergadering.

- Harry de Jong zal in de loop van dit jaar de eindredactie *Onder de Loep* van Joop de Wit overnemen. Hij wordt tevens bestuurslid. De vergadering heeft hiermee ingestemd.

- De verschillende jaarverslagen werden goedgekeurd.
- Onze afdeling zal activiteiten in kader van Natura 2000 voor het Haaksbergerveen gaan verzorgen. (In deze *Onder de Loep* wordt hier nader op ingegaan.)

Er werd aandacht gevraagd voor aandacht voor leden die bijvoorbeeld langdurig ziek zijn. Het bestuur zou zich hierover nader beraden (het resultaat treffen jullie aan onder het kopje "lief en leed leden").

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingebouw 't Lansink' aan de Twijnstraat te Hengelo. De speeltuinvereniging en het wijkcentrum zijn gefuseerd en het bestuur heeft liever niet dat de poort van de speeltuin open is als er ook andere activiteiten in het wijkcentrum plaatsvinden. Dit betekent dat u voortaan de voordeur van het wijkcentrum moet nemen (Twijnstraat 8). Mocht het wijkcentrum op de betreffende avond toch gesloten zijn, dan gaat de poort van de speeltuin uiteraard wel open (Twijnstraat 6). Bij een dichte deur dus even iets verder lopen. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Kalkflora van de Silberberg, Osnabruck

Datum : zaterdag 6 juni
Thema : kalkflora
Tijd : 08.30 uur
Duur : hele dag
Coördinatie: Wytze Boersma

Om de kalkflora nader te bekijken, gaan we de grens over en wel naar de Silberberg. De Silberberg ligt tussen Osnabruck en Lengerich. De berg, een "Naturschutzgebiet" is 180 m hoog en bestaat uit een kalkgraslandhelling. Door de vele paadjes is het gebied goed toegankelijk en we kunnen de flora goed bekijken. Naast de verschillende orchideeënsoorten zijn er ook verschillende soorten zeggens en andere kalkminnende plantensoorten. We zullen de Silberberg dan ook uitgebreid bekijken. Daar waar nodig is, kunnen we een aantal plantensoorten ter plekke determineren.

Als we nog tijd over hebben, kunnen we nog even naar een kalkmoerasje bij Lengerich. Het wordt dus een planten- / kruipexcursie die de hele dag in beslag neemt. Loep en plantenboek zijn dan ook goede hulpmiddelen om mee te nemen.

LET OP: we vertrekken om half negen en opgave vooraf, tot 3 juni is noodzakelijk!

Tel 074 3762711,
of per e-mail wytze.boersma@hetnet.nl
Wytze

Excursie naar het Lankheet

Thema : natuurontwikkeling, planten, libellen
Datum : zondag 21 juni
Tijd : 09.00 uur – ca 13.00uur
Coördinatie : Bernard Wanders

Vorig jaar heeft deze excursie ook al op het programma gestaan. Helaas was er toen te weinig belangstelling. We doen dit jaar nog een poging.

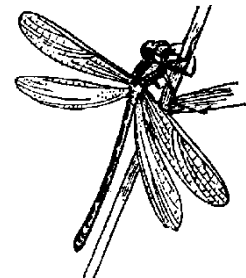
Het Lankheet is een familie landgoed ten zuiden van Haaksbergen. Het is 500 hectare groot en kende

een lange historie met waterbeheer gericht op land en bosbouw. Veel van de hierbij behorende landschapsinrichting was verloren gegaan. Er bestond bij het landgoed, het waterschap en de provincie de wens een en ander te herstellen en het landgoed in te richten voor de berging van oppervlaktewater als bijdrage aan het voorkomen van wateroverlast en het beperken van verdroging. De historische vloeiveiden en broekbossen (bossen op natte grond) konden hiervoor worden ingezet. Daarvoor was het wel nodig dat het water eerst wordt gezuiverd. Hiertoe zijn rietvelden aangelegd die als helofyten filters vervuilende organische stoffen afbreken en meststoffen vastleggen in 'riet'. Momenteel is het landgoed bekend als waterpark. Er wordt wetenschappelijk onderzoek verricht op het gebied van innovatief waterbeheer door onder meer het Waterschap Rijn en IJssel en Universiteit Wageningen.

Als je in Google "Lankheet" intikt kom je bij diverse websites met informatie, afbeeldingen en filmpjes. Leuk om in een verloren uurtje eens te doen. Je kunt ook rechtstreeks naar de website van het waterpark surfen: www.waterparkhetlankheet.nl.

Natuurlijk wil je het ook in het echt bewonderen, dus tot ziens op zondag 21 juni!!!

Bernard Wanders

Excursie naar De Duivelshof

Datum : zondag 12 juli 2009
Tijd : 09.00 - ca. 13.00 uur
Coördinatie : Bernard Wanders

Het is alweer enkele jaren geleden dat we een excursie hebben gehad naar dit gebied. Intussen is

er door de eigenaar, tezamen met vrijwilligers het nodige gedaan aan herstel van oude cultuur en natuurhistorische waarden gedaan. In 2006 heeft Natuurmonumenten rondom de boerderij Duivels-hof een middeleeuws verdedigingsstelsel van grachten en wallen gerestaureerd. In de grachten blijft het water nu weer langer staan.

Ook is een perceel grasland afgeplagd, zodat er weer heide en bijzondere planten kunnen groeien. Vrijwilligers verwijderen jonge boompjes en struikjes en plaggen met de schop heide af. beenbreek en klokjesgentiaan profiteert hiervan. Het aandeel heide is verder vergroot door in de buurt van de parkeerplaats een aantal naaldbomen te kappen. Om de komst van natte heide te bespoedigen, is ook het naaldenstrooisel verwijderd.

Op de heide groeien nu ook weer moeraswolfsklauw en welriekende nachtorchis. In het bos langs de Snoeijinksbeek bloeien in het voorjaar talrijke sleutelbloemen. Onder de bomen staan hazelaar, hulst en maagdenpalm. Bosbewoners van Duivels-hof zijn onder meer ree en steenmarter, vijf soorten roofvogels, drie soorten uilen en vijf soorten spechten.

Ook al zullen we niet alle boven genoemde soorten tijdens de excursie zien, er blijven er genoeg over die meegaan de moeite waard maakt.

Bernard Wanders

Excursie Eerder Achterbroek

Thema : oud cultuurlandschap
Datum : zaterdag 1 augustus 2009
Tijd : vertrek 09.00 uur (terug omstreeks 14.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink

“Alsof de tijd heeft stilgestaan. In het Eerder Achterbroek is het typische kampenlandschap bewaard gebleven, zoals dat zestig jaar geleden door heel Salland te vinden was. Akkers, weilanden en hei wisselen elkaar af, gescheiden door wallen van struiken of oude bomen. De monumentale hoeven zijn nog steeds in gebruik, hier en daar ligt een aardig bosje en het beekje de Bevert kabbelt rustig voort. De natuur in dit gevarieerde landschap is eveneens van een vooroorlogse rijkdom. Reeën, eekhoorns en spechten zijn alledaagse verschijningen. De bermen staan vol bloemen. Terwijl met name de houtwallen er toe bijdragen dat ook zeldzamere soorten als das, wielewaal, steenuil en marter zich prima thuis voelen in het Eerder Achterbroek.” Aldus de beschrijving van een door Natuurmonumenten hier uitgezette wandeling. Het Eerder Achterbroek is een gebied waar onze

afdeling al lange tijd niet meer is geweest. Tijd om weer eens te gaan kijken.

Excursie Sprengenberg bij Haarle

Thema : heide
Datum : zondag 23 augustus 2009
Tijd : vertrek 09.00 uur (halve dag)
Coördinatie : Wytze Boersma

Om bloeiende (struik)heide te bekijken moeten we in de tweede helft van augustus zijn. Wij gaan hiervoor naar de Sprengenberg bij Haarle. De Sprengenberg is het heidegebied van Overijssel. Vanaf de heuvels heeft men een fraai beeld van de uitgestrektheid van het heidegebied en een mooi uitzicht over de provincie.

Tijdens de wandeling zullen we goed kijken naar andere planten tussen de Struikhei. Natuurlijk zullen we ook op de vogels letten.

De Sprengenberg maakt deel uit van het Nationale park De Sallandse Heuvelrug. Dat park is vooral bekend van de laatste populatie van de Korhoen.

Als we geluk hebben, zien we of horen we nog een Korhoen.

We gaan uit van mooi nazomerweer zodat het een prachtige wandeling wordt.

Als voorproefje kun je kijken op de web-site van het Nationale park De Sallandse Heuvelrug:
<http://www.sallandseheuvelrug.nl/>

Excursie Witte Veen

Thema : oud cultuurlandschap
Datum : zondag 6 september 2009
Tijd : vertrek 09.00 uur (terug omstreeks 13.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink

Het Witte Veen ligt tussen Buurse en de Duitse grens. Het is een prachtig natuurgebied met ruige graslanden, poelen, heide, bos en hoogveen. Ooit was het Witte Veen een uitgestrekt hoogveengebied waar boeren schapen lieten grazen. Het veen werd afgegraven, ontgonnen en ingericht als landbouwgebied. Natuurmonumenten heeft nu een groot deel van het gebied in beheer. Het streven is om het oude karakter waar mogelijk te herstellen. Schotse hooglanders houden het gebied open en zorgen

daarmee voor variatie in de plantengroei. Er zijn poelen en slenken gegraven om de achteruitgang van amfibieën te stoppen. Met succes: het aantal

boomkickers is al toegenomen. Het startpunt van de excursie zelf is de parkeerplaats bij de Haarmühle.

Vooraankondiging excursies (Alvast in uw agenda noteren!)	
20 september 2009	Roderveld
17 oktober 2009	Ottershagen & Bergvennen
4 november 2009	Diepholzer moorniederung

Terugblik

Voorjaarsexcursie Paasberg.

Datum : 29 maart
Thema : voorjaar en landschap
Deelnemers : 11
Leiding : Wytze Boersma

Na een totaal verregende zaterdag was het zondagochtend stralend weer. Het had licht gevoren en het was totaal onbewolkt. Ideaal excursie weer. Iedereen had er zin in. Dit geldt niet alleen voor de deelnemers maar ook voor de natuur. Op de parkeerplaats aan de Boerhaavelaan zagen we hoe twee eekhoorns achter elkaar aan zaten in de oude eiken bomen. Nog mooier was het territoriale gedrag van de Grote bonte specht.

Deze zat boven op een lantaarnpaal te roffelen. Met zijn snavel hamerde hij op de armatuur van de lamp dat behoorlijk hard klonk. Tijdens de autorit naar Oldenzaal zagen we een ree staan bij de oprit naar de A1. Onderweg zeiden we dat we al bijna klaar waren met de excursie.

Op de parkeerplaats van het restaurant de

Tankenberg stonden nog eens vier deelnemers te wachten voor de wandeling. De route ging eerst richting Alleeweg daarna naar het bos Egberia. Onderweg werd af en toe even stilgestaan om te luisteren naar de verschillende soorten vogels en bij de schaarse bloeiende voorjaarsplanten. In het bos hoorden we, weliswaar op afstand de Middelste bonte specht roepen. Deze territoriale zang bestaat uit klaaglijke, nasale tonen in een langzaam tempo (+/- 2 per sec) van *gwèk, gwèk, gwèk, gwèk, gwèk*. Deze roep is niet bij iedereen bekend. Gelukkig dat Harry ons er op attent maakte, anders waren we zo doorgelopen. De roep werd ook gehoord door een fietser die we even later tegen kwamen.

Ondertussen werd er ook goed gekeken naar de steel van het sporenkapsel van Gewoon dikkopmos. Dit mos stond prachtig mooi op een oude boomstam in de zon. Van de voorjaarsbloeiers stond het Speenkruid schaars in bloei. Wel werd er gezocht naar de rozetten van Ruige veldbies. Op een walletje vonden we verschillende exemplaren. De wandeling ging gestaag verder richting Dalhuis. Bij de boerderij konden we zien, in de warme lente zon dat het voorjaar er aan staat te komen. Kleine veldkers en Paarse dovennetel stonden al in bloei. Hierna naar de Paasberg (79,8 m) waar we begroet werden door de roffel van de Kleine bonte specht. De roffel van Kleine bonte specht, vaak twee keer achtereen duurt +/- 1,5 sec. Dit is een verschil met de roffel van de Grote bonte specht die +/- maar een 0,5 sec duurt en abrupt eindigt. 1)

Boven op de Paasberg konden we onder het genot van een kopje koffie genieten van het uitzicht richting Duitsland.

Hierna naar beneden. Onderweg konden we zien hoe het (regen)water naar een poel wordt geleid. Dit is zeer waarschijnlijk voor de salamanders. Beneden zagen we nog een groepje Bosanemonen bloeien. De wandeling ging vervolgens langs de boerderij De Reuver naar 't Middelkamp. Landschappelijk is dit een zeer fraai gebied. Onderweg, in het bosperceel hoorden en zagen we nog een Appelvink hoog in de boom zitten. De oude boerderij van 't Middelkamp is tegenwoordig een onderkomen van Natuurmonumenten. Hierna terug naar de parkeerplaats. Ondertussen was het bewolkt geworden.

Totaal zijn er 25 vogelsoorten genoteerd.

Al met al een mooie voorjaarsexcursie.

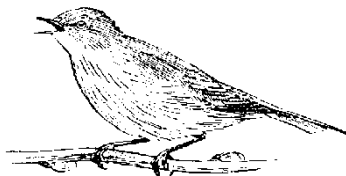
Wytze

1) zie ANWB Vogelgids van Europa, K Mullarney e.a.

Verslag excursie Bentheimer Wald

Datum : zaterdag 11 april 2009
Deelnemers : 13
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : zonnig en warm

Op een prachtige voorjaarsdag hebben we een wandeling gemaakt door het Bentheimer Wald in de buurt van het Kurhaus. Het gebied wordt gekenmerkt door oudere bossen met veel eiken en haagbeuken. In het bos hing een lichtgroene waas van de Haagbeuk die op het punt stond om haar bladeren te ontvouwen. De Zomereik was nog niet zo ver. De ontwikkeling van de kruidlaag was al een stuk verder. Zo zagen we bloeiende Bosanemoon, Slanke sleutelbloem, Maagdenpalm, Schedegeelster en Blauwsporig bosviooltje en een fraaie groeiplaats van Schaafstro. Een bloeiende boterbloemsoort leverde enige discussie op. Ging het hier om een Bosboterbloem of een Gulden boterbloem? Andere soorten als Zwarte rapunzel, Grote muur en Groot heksenkruid moesten nog in bloei komen. Ook vogels zoals Zwartkop, Tuinfluiter, Tjiftjaf en Boomklever lieten van zich horen.

Van zoogdieren zijn we alleen sporen tegengekomen zoals wroetsporen van het Wilde zwijn, hoefafdrukken van het Edelhert en een pootafdruk van een Das. Door het mooie weer waren de insecten ook actief. Zo zagen we onder meer Wolzwevers, een Gehakkelde aurelia en een Oranjetipje. Op een omgezaagde stam van een

haagbeuk die was gaan bloeden, zagen we tientallen Mestkevers. Op een boomstomp waarop een dode kikker lag, zagen we meerdere Oranje aaskevers. Opvallend was verder de geur van de aangeplante Balsempopulier en de volgens sommigen minder prettige geur van rotte eieren (zwavel) van het water van de Rammelbeek nabij de parkvijver. Op de terugweg hebben we nog even het kasteel Bentheim bezocht. Op de berghelling hebben we naar bloeiende Holwortel (paars en wit bloeiend), Voorjaarshelmbloem en Schedegeelster en een voorbij vliegend Boomblauwtje gekeken. Een volledige lijst van waarnemingen staat op onze website.

P.S.

In de aankondiging van de excursie heb ik aangegeven dat het gebied wordt beschouwd als één van de best bewaarde oorspronkelijke bossen in het grensgebied waarvan gedeeltes nog dateren uit de middeleeuwen. Door de grote afwisseling tussen nat en droog zijn hier vele bostypes te vinden waarvan enkele stukjes met een oerboskarakter. In één van deze stukjes is een oude vorm van bosbeheer opnieuw ingevoerd. Het gaat dan om het vrijstellen van de oude Zomereiken en het knotten van hier aanwezige Haagbeuken (Schneidelwirtschaft) om in een later stadium het bos met runderen te laten begrazen (Hudewaldwirtschaft). Op informatieborden werd uitleg gegeven van deze plannen. De tekst op de borden is (in het Duits) op onze website terug te vinden.

Excursie Haaksbergerveen

Datum : Zondag 26 april 2009
Deelnemers : 6
Thema : Natuurbeleving
Coördinatie : Harry de Jong

Met 5 personen betrokken we naar het Haaksbergerveen, alwaar zich een zesde deelnemer aansloot. Bij aankomst vloog een vrouwtje Blauwe kiekendief voor de auto langs. Bij de parkeerplaats aan de Wennewickerweg speurden we de recentelijk aan het Haaksbergerveen toegevoegde voormalige weiden af op watervogels en steltlopers. Kievit, Kleine plevier, Scholekster, Nijlgans en Slobeend en nog enkele soorten lieten zich goed zien. Aan de overzijde van de plas kleurde het terrein oranje van de sporenkapsels van het Ruig haarmos. Heel mooi liet een mannetjes Tapuit zich van dichtbij bewonderen. We volgden de blauwe route. Deze route voert ons gedeeltelijk over smalle dijkjes met prachtig begroeide kanten. Opvallend in het eerste gedeelte van de wandeling was het vrij veel aanwezige voorkomen van de Lavendelhei. Een Paapje liet zich hier ook even zien. Er vlogen vrij veel Noordse witsnuitlibellen rond. Later ook veel Vuurjuffers, net uitgeslopen. Er werden veel soorten vlinders waargenomen, veel meer dan vorig jaar. Ook hoorden we de gillende en knorrende geluiden

van de Waterral. Hier hoorden we ook de Blauwborst, maar ook deze liet zich niet zien. Bij een plasje aan het eind van de route hebben we geruime tijd een waterjuffer proberen te determineren. Uiteindelijk was duidelijk de 'maansikkel' met twee lengtestreepjes te zien op S2.

Mannetje Maanwaterjuffer dus. Een vroege waarneming.

Tegen 1 uur waren we terug bij de parkeerplaats, na een mooie en zonnige excursie.

Harry de Jong

Waargenomen soorten:

Aardhommel	Akkerhommel
Blauwborst	Blauwe kiekendief
Boerenzwaluw	Bont zandoojje
Boomblauwtje	Boompieper
Brem	Buizerd
Citroenvlinder	Dagpauwoog
Dodaars	Eenarig wollegras
Fazant	Fitis
Gaai	Gekraagde roodstaart
Grasmus	Grauwe gans
Groene kikker	Groene zandloopkever
Groentje	Grote lijster
Heermoes	Holenduif
Hooibeestje	Houtduif
Huismus	Huiszwaluw
Kauw	Kievit
Kleine plevier	Kleine veenbes
Kleine vuurvliinder	Koekoek
Kokmeeuw	Kruipend zenegroen
Landkaartje	Lavendelhei
Maanwaterjuffer	Meerkoet
Merel	Moerasviooltje
Noordse witsnuitlibel	Oranjetipje
Paap	Peper-en-zoutvlinder
Rietgors	Roodborst
Roodborsttapuit	Rouwvlieg
Ruig haarmos	Scholekster
Slobeend	Smaragdlibel
Spreeuw	Tapuit
Tjiftjaf	Torenavalk
Tuinfluit	Veenpluis
Venwitsnuitlibel	Vink
Vuurjuffer	Waterral
Weidebeekjuffer	Wilde eend
Wintertaling	Wolfspoot
Zwarte kraai	Zwartkop

Verslag gewestelijke excursie Junner Koeland

Datum : zaterdag 2 mei 2009
Deelnemers : 17
Leiding : Geert Euverman
 (Staatsbosbeheer)
Weer : zonnig en warm

Het Junner Koeland is één van de fraaiste voorbeelden van een door de Vecht geboetseerd landschap. Het terrein bestaat uit een opeenvolging van rivierduintjes en kronkelwaarden, omsloten door een oude loop van de rivier. Het was vroeger de gemeenschappelijke weide van de Junner boeren en ook nu wordt het gebied nog steeds begraaasd door paarden en koeien. Paarden zijn toegevoegd omdat door een ziekte het aantal konijnen sterk is afgenomen waardoor het karakter van open grasland dreigde te verdwijnen. Met de inzet van onder meer paarden is nu veel van de oude vegetatie opgeruimd.

Vegetaties van heel verschillende omstandigheden zijn hier te bewonderen, met het meest in het oog springend natuurlijk de stroomdalvegetatie op de nestbulten of - koepels van de gele weidemier. Op de bulten stond akkerhoornbloem, geel walstro, zwolse anjer, tijm en voorjaarszegge. In de grazige vegetatie tussen de bulten zagen we knolboterbloem, vleugeltjesbloem (enkele planten), zandzegge, hondsviooltje, grasklokje, borstelgras, tandjesgras, zachte ooievaarsbek, tijmereprijs en gewone ereprijs. Op wat meer zandige delen stond buntgras, gewone spurrie en klein tasjeskruid. Dat het om een schraal gebied gaat, bleek onder andere uit het voorkomen van de zandpaardebloem met een gedraaid blad (*Taraxacum laevigatum* microsoort *tortilobum*). In en nabij de wat lager gelende delen van het gebied (oude lopen en kronkelwaarden) groeiden waterranonkel, wateraardbei, wederik, polei, engelse alant, poelruit, gele waterkers en moerasspirea.

Het halfopen, parkachtige landschap is ook heel aantrekkelijk voor vogels en vlinders. Waargenomen vogels: zomertortel, boompieper, goudvink, geelgors, rietgors, grasmus, meerkoet, fuut en roodborsttapuit. Waargenomen vlinders: hooibeestje, kleine vuurvliinder, distelvlinder, jacobsvlinder, mi-vlinder en zuringspanner.

Buiten het eigenlijke koeland lag een dotterbloemhooiland met veel dotterbloem, moerasspirea en pinksterbloem. Het hooiland maakt deel uit van het begraaasde gebied waardoor het flink is vertrapt. Op het hooiland is eerder brede orchis gezien.

Bert Oude Egbrink

Excursie Voltherbroek

Datum : Donderdag 14 mei 2009
Deelnemers : 6
Thema : Natuurbeleving
Coördinatie : Harry de Jong

We zijn met 4 personen vanuit Hengelo betrokken naar het Voltherbroek, waar zich nog 2 deelnemers aansloten.

Langs het kanaal Almelo-Nordhorn hoorden we de Kleine karekieten al zingen. Het waterschap laat op diverse plekken een strookje overjarig riet staan en op elk plekje zit wel een Kleine karekiet. Verder vielen meteen de vele kaalgevreten eiken op. Het resultaat van de Groene eikenbladroller. De stammen van enige eiken waren van beneden tot boven volledig ingesponnen door rupsen. Onder deze spinsellaag waren talrijke rupsen en poppen aanwezig.

Op de stam zaten ook de rups van een Piramidevlinder en een Rupsenaaskever. Deze kever jaagt, ongebruikelijk voor aaskevers, in de vegetatie op rupsen, larven van plantenwespen en bladluizen.

In het kanaal een Meerkoet met 3 jongen op het nest. Onderweg een aantal reeën, waarvan één geit met kalf. Verder zagen we o.a. een Sperwer en de eerste Houtsnip vliegen. Aangekomen op de plek waar we baltsvlucht van de eerste houtsnippen verwachtten, moesten we nog even wachten omdat het nog wat te vroeg in de avond was. Maar het wachten werd ruimschoots beloond. We zagen 16x houtsnippen overvliegen, soms hoog maar ook laag overkomend. De meeste alleen maar ook in groepjes van 2 en 3 voorbijkomend. Een enkele keer was het geluid, een knorrend *kwor*, *kwor* te horen. Teruglopend naar de auto konden we de vele mannetjes Boomkickers beluisteren, die vanaf de Hunenborg aan de overzijde van het Kanaal met een hard "keh keh keh keh" de vrouwtjes probeerden te lokken.

Tegen 23.00 uur waren we terug in Hengelo en konden we terugkijken op een geslaagde avondexcursie.

Harry de Jong

Waargenomen soorten:

Blauwe reiger	Boerenzwaluw
Boomklever	Bosrietzanger
Buizerd	Drijvend fonteinkruid
Ekster	Fazant
Geelgors	Grauwe gans
Groene eikenbladroller	Grote gele kwikstaart
Grote waterranonkel	Haas
Houtduif	Houtsnip
Huismus	Huiszwaluw
Kale jonker	Kauw
Kievit	Kleine karekiet
Koekoek	Koolmees
Meerkoet	Merel
Pimpelmees	Ree
Ringelrups	Roodborst
Rupsenaaskever	Sperwer
Spreeuw	Tijftjaf
Tuinfluit	Verfbrem
Vink	Waterhoen
Waterviolier	Wilde eend
Winterkoning	Witte dovenetel
Witte kwikstaart	Wulp
Zanglijster	Zwarte kraai
Zwartkop	

Naschrift Wytze Boersma:

Op de avondexcursie van 14 mei naar het Voltherbroek hadden we, dat dachten we, Verfbrem gevonden. Thuis nog eens goed nagekeken en wat blijkt, het blijkt Kruipbrem, *Genista pilosa* te zijn. De kroon en kelkbladen waren behaard, hetgeen bij Kruipbrem het geval is. Bij Verfbrem, *Genista tinctoria*, zijn de kroon- en kelkbladen kaal.

De Gewestelijke 5-Daagse 2009

De jaarlijkse 5-daagse excursiereis die van 11 tot 15 mei plaats had, behoort weer tot het verleden. De traditie om met een aantal deelnemers uit de vijf afdelingen van Gewest Oost enkele dagen ergens in den lande op excursie te gaan, is intussen al weer meer dan 40 jaren oud. Het was Dick Semler die hiermee in 1967 een begin maakte en met enkele

onderbrekingen heeft hij tot 1981 al of niet samen met anderen de organisatie ervan verzorgd. Later namen anderen dit over. Een aantal jaren bedroeg het aantal deelnemers meer dan 40! De actieradius strekte zich uit van de waddeneilanden tot Zuid Limburg en van Groningen tot Zeeuws Vlaanderen. Ook waren er enkele reizen

in het Duitse grensgebied. Veel deelnemers waren vele jaren van de partij. Jammer is dat de deelname toch in de loop der jaren geleidelijk is teruggelopen. Dank zij een enthousiaste commissie die dit jaar voor de zevende (!) keer de 5-daagse organiseerde kon de traditie echter in stand worden gehouden en deze commissie wil niet van ophouden weten, **nieuwe deelnemers zijn echter meer dan welkom.**

De reis voerde dit jaar naar West Brabant dat meer te bieden heeft dan je op het eerste gezicht zou denken. Door het contrast tussen de hoge Brabantse Wal (globaal tussen Bergen op Zoom en de grens met België) en westelijk hieraan grenzende schorren en slikken is er een grote variatie aan landschap en begroeiing en zijn er natuurlijk de talrijke watervogels.

De excursiecommissie had een gevarieerd programma samengesteld. Op de weg naar ons verblijf in Hoogerheide (ca. 10 km ten Z. van Bergen

op Zoom) werd de reis onderbroken in de vesting Willemstad aan de oever van het Hollandsch Diep voor een lesje in vaderlandse geschiedenis. De drie daaropvolgende dagen waren er excursies op de Brabantse Wal en in het aansluitende kustgebied, de laatste naar het in natuurgebied getransformeerde eiland Tiengemeten in het Haringvliet.

Voor enkele excursies en een avondlezing kon een beroep worden gedaan op leden van de KNNV-afdeling Roosendaal. De terugreis op vrijdag werd onderbroken door een bezoek aan het slot Loevesteijn.

De gevorderde leeftijd van sommige deelnemers bleek geen belemmering op de soms stevige wandelingen.

In het najaar zal er een reünie zijn, waarop het verslag van de reis, alsmede een video op DVD wordt uitgereikt. We zullen dan nog eens en meer in detail op deze reis terugkomen.

André Bolt

Natura 2000

Activiteiten afdeling Hengelo-Oldenzaal in kader Natura 2000.

1. Participatie in Klankbordgroepen.
Onze afdeling participeert in de klankbordgroepen van het Boddenbroek (Wytze Boersma) en het Lonnekermeer (Jan Zwienenberg).
2. Haaksbergerveen
Dit gebied vormt een onderdeel van het Natura 2000-gebied Haaksbergerveen-Buurserzand. Met de afdeling Enschede is afgesproken dat zij zich zullen bezighouden met het Buurserzand en wij ons zullen richten op het Haaksbergerveen. Voor onze afdeling zijn er twee belangrijke activiteiten namelijk het verspreiden van de gebiedsfolder en het organiseren van een tweetal excursies. Tijdens de jaarvergadering is afgesproken dat een werkgroep de kar gaat trekken. De werkgroep

bestaat uit Henry Ludwig, Bert Oude Egbrink, Wytze Boersma en Jan Zwienenberg.

De stand van zaken is dat er op 12 mei een gesprek is met Staatsbosbeheer, de eigenaar van het gebied. Een goede samenwerking met SBB is erg belangrijk.

De excursies zullen na de zomervakantie gehouden worden zodat we voldoende tijd hebben om ze goed voor te bereiden.

De verspreiding van de gebiedsfolders moet wel voor de vakantieperiode afgerond worden. De afdeling heeft 3600 exemplaren gekregen en daarnaast nog algemene folders over Natura 2000.

We zullen zorg dragen dat alle leden een folder over het Haaksbergerveen krijgen.

De data van de excursies zullen binnenkort gepland worden en komen dan op de website.

Jan Zwienenberg

Slimme kauwen

Ook deze winter kocht ik weer zaaigoed om de vogels bij te voeren. Het was vooral een groep huismussen die hiervan profiteerde. Mezen werden door de mussen op afstand gehouden waarop ik besloot om een aantal vetbollen voor deze vogels te kopen.

Deze bollen heb ik met een stevig en lang snoertje op verschillende plekken gehangen. Een deel aan het voederhuisje en de rest aan boomtakken. Het zaaigoed in het vogelhuisjes moest dagelijks aanvullen maar voor de bollen was weinig

belangstelling. Toen de vorstperiode kwam viel het mij op dat er steeds meer kauwen in de tuin te vinden waren. Ondanks hun grootte lukte het ze toch om in het vogelhuisje te komen. Hier waren ze druk met eten, concurrenten weggagen en de omgeving in de gaten te houden.

Bij controle van de bollen bleek dat hiervan goed gegeten werd. Een paar dagen later waren ze al helemaal leeg gegeten. Dus nieuwe kopen en weer ophangen. Het viel mij toen op dat bij een aantal bollen de snoertjes om de takken gedraaid zaten.

De wind zal hiervan wel de oorzaak zijn dacht ik, totdat ik een keer een kauw zag die het draadje met snavel en poot optilde.

Het bleef niet bij deze ene observatie en ook niet van één kauw. Bijna alle kauwen beheersten deze techniek. Ze draaiden de snoertjes om de takken en konden zo de vetbollen makkelijker leegeten.

Complimenten en veel waardering.

Uit een speurtocht op internet bleek dat veel meer mensen van de slimme kauwen genoten hadden. Ook vond ik bijgaande foto op de site "sla me niet dood". Een site met prachtige natuurfoto's. Ik neem maar aan dat ze geen bezwaar hebben dat ik die hier gebruik want de foto is wel heel treffend.

Jan Zwienenberg

Lief en leed van onze leden

Dit onderwerp werd in de jaarvergadering van 1 april j.l. door Will Mardjan aangekaart.

De aanwezigen waren het met haar eens dat we meer aandacht moeten besteden aan het lief en leed van onze leden. Dit kan door een kaartje, een bloemetje of een telefoontje.

Opgemerkt werd dat het belangrijk is dat alle leden hierop attent moeten zijn en dit dan ook moeten doorgeven.

In de jaarvergadering werd afgesproken dat het bestuur zich hierover zou beraden. Het bestuur vindt dit een waardevol initiatief en staat er honderd procent achter en doet hierbij een oproep aan leden om lief en leed te melden bij Will Mardjan (tel. 074-2914779) of bij Bernard Wanders (tel 074-2668487). Zij zullen daarna actie ondernemen.

In de colofon in Onder de Loep zullen deze namen onder het kopje Lief en Leed worden opgenomen.

Het bestuur.

Schoningswerk Bentelerheide (2)

De eerste drie zaterdagochtenden van maart 2009 is er hard gewerkt op de Bentelerheide. Een deel van het zg. Beenbreekveldje is geschoond. De opslag van vuilboom, berk, lijsterbes en zwarte els is verwijderd. Omdat het gaat om een klein zeer kwetsbaar gebied, is er uitsluitend gewerkt met handkracht. Met behulp van boomzagen en takkenscharen is de opslag verwijderd. Met de Stichting Twickel is afgesproken dat wij, als afdeling

het veldje de komende drie jaar zullen onderhouden. Het is dus voor ons een adoptieveldje geworden. Gelijktijdig zijn er afspraken gemaakt over de aanpak en toegang tot het gebied.

Na drie werkdagen sta je versteld van wat zo'n kleine groep, 6 à 7 man/vrouw per keer allemaal heeft gedaan. Het gebied is al voor de helft geschoond! Hierdoor heeft het al een opener karakter gekregen. Wij gaan er van uit dat dit ten

goede komt aan de kleine populatie van Beenbreek. Begin juni zullen we een kijkje nemen en foto's maken.
Goed werk!

De werkzaamheden zullen worden voortgezet op de laatste twee zaterdagen van september.
Wytze

Vervolg "KNNV-ers op de bon"

In het decembernummer werd verslaggedaan over de bekeuring die tijdens een excursie bij de Paardenslenkte werd opgelopen. Paul en Henri Ludwig, die de leiding van deze excursie van Gerrit van Zalk hadden overgenomen voelden zich hierdoor geraakt en tekenden bezwaar aan bij justitie.

Vrijdag 8 mei stond de zaak op de rol van de rechtbank in Almelo. Ter ondersteuning van Paul en Henri heb ik de rechtszaak bijgewoond. Om 10 over elf werden we opgeroepen en gingen we met nog een 10-tal andere "gevallen" de rechtszaal in.

We moesten even geduld hebben en konden aan de sfeer wennen. Eerst dienden een aantal andere zaken (een nachtelijke wandelaar in een SBB bos, een gevalletje burengerucht, openbare dronkenschap, een verkeersdelict, een jongen die geen identiteitskaart bij zich had).

Paul werd opgeroepen en mocht vergezeld van Henri plaats nemen in het "beklaagdenbankje". Met verve zette Paul uiteen, af en toe bijgestaan door Henri, hoe een en ander was verlopen en probeerde de onredelijkheid van de bekeuring aan te tonen. De rechter gaf daarna de officier de gelegenheid zijn verhaal te doen en zijn definitieve eis te formuleren. Tot mijn verrassing bleef hij, ondanks Paul's

uitstekende verhaal bij zijn eis. Gelukkig mocht Paul daarna in zijn slotwoord nogmaals benadrukken dat ze, ook gezien de reactie van het Overijssels Landschap, onterecht waren bekeurd.

De rechter, die in de zaken die voor ons waren afgehandeld al blij had gegeven van inlevingsvermogen en mededogen moest daarna het vonnis vellen. Hij was het geheel oneens met de officier en vond dat, ook al hadden we verboden terrein betreden, dit voor ons op dat moment niet adequaat was aangegeven en besloot dus tot volledige VRIJSPRAAK.

Ik weet dat Paul en Henri het de afgelopen maanden niet altijd gemakkelijk hebben gehad en bewonder hun doorzettingsvermogen in deze eigenlijk vervelende zaak. Gelukkig konden we na afloop met een tevreden gevoel genieten van een kopje koffie!!

Bernard Wanders

*Bij het betreden van "verboden gebied" zie je natuurlijk wel eens mooie dingen, zo ook hier. Deze Veenmosorchis, *Hammarbya paludosa*, werd door de "overtreders" waargenomen. Om maar eens een bekende uitspraak te gebruiken: "ieder nadeel hep ze voordeel"!*

Contributie nog niet betaald ? Zie hiernaast !

ATTENTIE !!! **CONTRIBUTIE 2009** !!! ATTENTIE

Ook dit jaar deze oproep in **Onder de Loep** om mee te werken aan een vlotte betaling van uw contributie. Evenals vorig jaar vragen we U door middel van onderstaande machtigingskaart de contributie te voldoen. We zijn ons ervan bewust dat er leden zijn die een dergelijk systeem van betalen niet prettig vinden. We kunnen u echter garanderen dat wij ons uiterste best zullen doen nadelige gevolgen te voorkomen. Bovenal is de machtiging éénmalig en geven wet en regelgeving u de mogelijkheid om binnen een maand na de boekingsdatum de betaling terug te vorderen.

Voor 2009 bent u voor het lidmaatschap minimaal € 28,- verschuldigd, voor het huisgenoot lidmaatschap is de minimumbijdrage € 11,- (voor de combinatie dus tenminste € 39,-).

Vul onderstaande machtigingskaart volledig in, knip hem uit en stuur hem s.v.p. vandaag op. Het adres staat al op de achterkant vermeld.

Of stort het bedrag op rekening 62.39.77.591

←----->

KNNV afdeling Hengelo-Oldenzaal

Hierbij machtig ik u de contributie ten bedrage van: € ____ , ____

af te schrijven van: (post-) bankrekening: 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1 _ 1

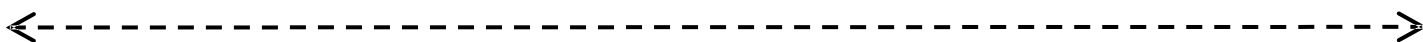
Dhr./ Mw. _____ (voorl. +
achternaam)

Straat + nr.: _____

Postcode: _____ Woonplaats: _____

Datum: _____ Handtekening: _____

Als u het niet eens bent met de afschrijving, dan kunt u binnen een maand na de boekingsdatum het bedrag bij uw Bank- of Postbankkantoor terug vorderen

Post-
zegel
plakken

Aan: Penningmeester KNNV afd. Hengelo-Oldenzaal

Dhr. J. Weernink

Landmansweg 102a

7556 LZ Hengelo (O)